

УДК 351.86+355.58::001.8

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.25.23>

ПРОБЛЕМАТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Потеряйко Сергій,

кандидат військових наук, доцент,

заступник начальника науково-організаційного відділу

Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Белікова Ксенія,

доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник,

старший науковий співробітник науково-організаційного відділу

Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

Твердохліб Олександр,

доктор наук з державного управління, доцент,

професор кафедри державного управління у сфері цивільного захисту

Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту

У статті поставлено й розв'язано наукове завдання щодо дослідження стану державного управління у сфері державної безпеки, що розглядається в сучасному науковому дискурсі. Окреслено основні напрями наукового дослідження в аспектах визначення теоретико-методологічних засад становлення та розвитку системи державного управління сферами державної безпеки та цивільного захисту.

Визначено основні питання, що досліджувалися у попередніх наукових працях, та презентовано отримані результати за означеною проблематикою, зокрема з питань: формування структури системи національної безпеки та механізмів, що забезпечують її функціонування; послідовності вироблення альтернативних стратегічних рішень у сфері національної безпеки; уточнення дефініцій сфери безпеки; упровадження заходів із підвищення стійкості критичної інфраструктури як основи національної безпеки; визначення напрямів розбудови інформаційного простору держави в умовах загроз та викликів суспільству; розроблення підходів до оцінювання ефективності роботи оперативного складу органів управління в умовах надзвичайних ситуацій; побудови системи міжнародної колективної безпеки на основі створення ефективних органів управління у сфері забезпечення національної безпеки; забезпечення національної безпеки держави шляхом визначення загроз та ризиків на ранній стадії їх виникнення.

На основі результатів, отриманих ученими у попередніх наукових працях, актуалізовано нагальну потребу в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад становлення та розвитку системи державного управління сферою цивільного захисту України.

Окреслено основні наукові завдання щодо досягнення мети подальшого дослідження сфери безпеки та сфери цивільного захисту, зокрема узагальнення міжнародного досвіду щодо створення безпекових систем. Окрім того, проведено оцінювання нинішньої структури сфери безпеки та цивільного захисту України. До часткових аспектів розгляду проблеми віднесено дослідження механізмів державного управління у сферах безпеки та цивільного захисту, удосконалення структури системи управління сферою цивільного захисту, удосконалення механізму прийняття державно-управлінських рішень у сфері безпеки. Виокремлено прогнозування дієвості функціонування безпекових структур, розроблення напрямів модернізації системи державного управління сферою цивільного захисту України.

Ключові слова: державна безпека, система управління, механізми державного управління, цивільний захист, безпекові структури, прогнозування.

Poteriaiko Serhii, Bielikova Kseniia, Tverdokhlib Oleksandr. Public administration's problematic in the sphere of state security in modern scientific discourse

The article raises and solves the scientific task of studying the public administration in the sphere of state security, which is considered in modern scientific discourse.

The main directions of scientific research to determine the theoretical and methodological foundations of public administration system's formation and development in state security and civil protection are outlined.

The main issues that were studied in previous scientific works are identified and the results obtained on the issues of public administration of state security and civil protections are presented. Specifically concerning: formation of the national security system's structure and mechanisms that ensure their functioning; an alternative sequence of strategic decisions on state security; clarifying the security sector's definitions; taking measures to increase the resilience

of critical infrastructure as a basis for national security; determination of directions of information space's development by state in the conditions of threats and challenges to a society; development of approaches to assessing the operational staff of management bodies' effectiveness in emergency situations; building a system of international collective security based on the formation of effective governing bodies in state security; ensuring the state's security by identifying threats and risks at an early stage of their occurrence.

Based on the results obtained by scientists in previous scientific works, an urgent need has been formulated to substantiate the theoretical and methodological foundations of the formation and development of the public administration's system in Ukraine's civil protection.

The main scientific tasks for achieving the goal of further research in the securities' and civil protection's fields, in particular, the generalization of international experience in creating security systems are outlined as well as an assessment of the current structure of Ukraine's security and civil protection. They also include the study of public administration's mechanisms in securities' and civil protection's fields, improving of the management system's structure in civil protection, improving the mechanism of public administration to make decisions in security. In addition: forecasting of security structures' effectiveness, development of directions for modernization of the public administration's system in Ukraine's civil protection.

Key words: state security, management system, public administration's mechanisms, civil protection, security structures, forecasting.

Постановка проблеми. Нині в Україні рівень безпечної життєдіяльності населення значною мірою залежить від надійності та стабільності функціонування системи національної безпеки.

Стан безпекового середовища у світі характеризується відсутністю стабільності, зростанням витрат країн на розроблення новітніх систем озброєнь та ескалацією воєнних конфліктів. Унаслідок цього загрози національній безпеці держав зростають та досягли рівня, що вимагає розроблення та впровадження планомірної системної державної політики щодо захисту національних інтересів та ефективних механізмів її реалізації. У зазначених умовах на порядку денному може постати питання про існування України як цілісної й суверенної держави.

В Україні має якісно змінитися державне управління як загалом, так і у сфері державної безпеки зокрема. За такої ситуації у центрі наукового дискурсу перебувають складні теоретико-методологічні та прикладні проблеми нарощування ролі держави в управлінні сферою безпеки та процесами стратегічного розвитку соціальної сфери, дотримання балансу між захищеністю інтересів держави та громади.

Відповідно до Стратегії національної безпеки України, пріоритетами національних інтересів держави та забезпечення національної безпеки є: незалежність та державний суверенітет, територіальна цілісність, суспільний розвиток, захист прав, свобод та законних інтересів громадян України, європейська та євроатлантична інтеграція [1].

Таким чином, комплекс питань щодо забезпечення безпеки суспільства загалом та окремого громадянина зокрема перебувають у фокусі завдань президента та уряду України, є актуальними та потребують системного вивчення з метою вироблення напрямів розвитку сфери безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику державного управління загалом і державної безпеки зокрема розглядали науковці, які провадять дослідження у зазначених сферах. Уважаємо, що вагоме значення для розбудови науки державного управління та сфери безпеки є розвиток категорійно-поняттєвого апарату. В. Бакуменко, В. Князєв, Ю. Ковбасюк своїм науковим доробком зробили суттєвий внесок у розвиток зазначеного питання та вважають, що базовим чинником термінологічної системи цієї предметної сфери є державне управління як складна соціальна підсистема суспільства, що відіграє вагому роль у його подальшому розвитку [2, с. 12]. В. Абрамов, Г. Ситник наголошують на відсутності одноставності у поглядах щодо визначень понять у сферах державного управління та національної безпеки, на суперечливості прогностичної оцінки подальших напрямів удосконалення структури та управління сектором безпеки, методів, засобів, способів та механізмів реалізації державної політики з питань національної безпеки [3, с. 5]. В. Горбулін, А. Качинський розглядають національну безпеку як низку стратегічних змін у зазначеній сфері, як процес, що складається з певних кроків. Відповідні результати й оцінювальні судження отримуються на кожному кроці зазначеного процесу [4, с. 3]. Окрім того, для сфери національної безпеки визначальну роль відіграють стратегічне планування та її складник – прийняття державно-управлінських рішень у зазначеній сфері. З огляду на вказане, пріоритизуємо здобутки В. Богдановича, А. Семенченка, М. Єжеєва, які сформулювали головну мету стратегічного планування у сфері забезпечення національної безпеки держави, запропонували цільову функцію, систему критеріїв її досягнення, основні чинники впливу та алгоритм формування раціональних стратегічних рішень у системі забезпечення національної безпеки, а також «діапазонний» підхід до визначення альтернативних варіантів цих рішень [5, с. 3]. Складовою частиною стратегічних рішень є питання

щодо організації взаємодії між елементами сфери безпеки. Зважаючи на означене, О. Суходоля визначив пріоритетні напрями вдосконалення практичного інструментарію та механізмів взаємодії сектору безпеки з іншими складниками системи забезпечення національної безпеки [6, с. 50].

Однак попри широке коло наукових досліджень із розглянутих питань указуємо на відсутність усталеної думки в учених щодо аналізу проблематики державного управління сферою державної безпеки у сучасному науковому дискурсі, де б за мету ставилося визначення напрямів розв'язання питань прогнозування функціонування організаційно-функціональних систем зазначеної сфери у нинішньому безпековому середовищі.

Метою статті є дослідження проблематики державного управління у сфері державної безпеки в сучасному науковому дискурсі та окреслення основних напрямів наукового пошуку для визначення теоретико-методологічних засад становлення та розвитку системи державного управління сферами державної безпеки та цивільного захисту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження вважаємо за потрібне застосувати системний підхід, використавши при цьому базові методи дослідження: системний аналіз, синтез, порівняння та систематизацію. Результати проведення ретроспективного аналізу попередніх наукових досліджень щодо державного управління у сферах державної безпеки загалом та цивільного захисту зокрема наводимо нижче.

Так, із метою підтримання територіальної цілісності та державного суверенітету систему національної безпеки Г. Ситник розглядає як відкриту, рухливу соціальну систему, метою якої є створення умов для реалізації національних інтересів, забезпечення неподільності суспільства та здатності держави захищати вказані інтереси. Зазначена система, на думку автора, формується у період після проголошення державою суверенітету і включає низку підсистем. Водночас ця система національної безпеки є елементом систем безпеки найвищого порядку: субрегіонального, регіонального, глобального, з якими вона взаємопов'язана механізмами, зокрема правовим, політичним, економічним та ін. [7, с. 117]. Погоджуємося з ученим та, зважаючи на реалії безпекового простору у світі, зазначимо, що система національної безпеки України має бути складовою частиною європейської системи безпеки. Основними механізмами державного управління, що забезпечують входження нашої країни в європейську систему безпеки, вважаємо політичний, правовий, організаційний, економічний та інші механізми.

Також зазначимо, що основою системи національної безпеки є органи державного управління, які приймають стратегічні рішення у зазначеній сфері.

У вказаному контексті релевантним є метод обґрунтування варіантів стратегічних рішень у сфері забезпечення національної безпеки, розроблений В. Богдановичем, А. Семенченком, М. Єжєвим. Учені зазначають, що відомі методи стратегічного планування та управління включають «класичні» етапи цього процесу, зокрема визначення завдань та сукупності цілей системи, стратегічне спостереження й аналіз, формування альтернативних варіантів стратегічних рішень і розроблення можливих сценаріїв розвитку подій (прогнозування) тощо. Попри значну кількість методів стратегічного планування, що відрізняються за складом, послідовністю та змістом їх етапів, сукупністю критеріїв та показників тощо, усі вони неодмінно передбачають існування системи створення варіантів стратегічних рішень. Чинним законодавством передбачено визначення цільової функції системи забезпечення національної безпеки – підвищення рівня безпеки держави та суспільства до такого рівня, що гарантує їх усталений розвиток та виключає неприйнятні збитки. Формування проєктів стратегічних рішень у сфері забезпечення національної безпеки (альтернатив) включає проведення процедур, зокрема розроблення альтернативних варіантів рішень, попередній відбір раціональних варіантів рішень для особи, яка приймає остаточне рішення [5, с. 74–75]. Поділяємо думку авторів щодо багатоваріантності стратегічних рішень, тому що саме альтернативність забезпечує прийняття раціонального рішення.

Нині базовим керівним документом у сфері національної безпеки вважається Стратегія національної безпеки. В. Горбулін, А. Качинський розробили модель Стратегії національної безпеки, яка базується на результатах міждисциплінарних, системних наукових досліджень щодо комплексного розв'язання проблеми захисту населення, суспільства й держави. Ученими обґрунтовано процедуру її впровадження, що включає послідовну реалізацію елементів запропонованої ними моделі [4, с. 215].

Зазначений керівний документ має свою структуру, в якій насамперед викладено визначення понять сфери безпеки та державного управління. Ю. Ковбасюк, К. Ващенко, Ю. Сурмін запропонували авторські визначення термінів із державного управління, які суттєво збагатили теоретичний складник цієї науки і стосуються держави як соціальної системи та політико-правового інституту, сучасних парадигм державного управління, його інституціалізації, класифікації державно-управлінських рішень, забезпечення національної безпеки тощо [8, с. 36].

На користь та у продовження наукових розвідок щодо запропонованих дефініцій у роботі [2] Ю. Ковбасюк та ін. трактують поняття «безпека» як стан системи, за якого вона підтримує свою цілісність, стійкість, здатність до дієвого функціонування та розвитку, а на їх базисі – можливість надійного захисту усіх її елементів від будь-яких деструктивних внутрішніх і зовнішніх чинників [2, с. 42]. А поняття «безпека національна» вчені тлумачать як захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства й держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, оперативне виявлення, запобігання та ліквідація загроз національним інтересам у різних сферах життєдіяльності суспільства та держави [2, с. 67].

Окрім того, Г. Ситник, Д. Абрамов, В. Кучма вважають, що система цінностей держави є базисним фактором, який визначає сутність поняття «безпека», що включає цілі, засоби, способи та методи дій держави щодо її забезпечення. Тому, зазначають учені, безпека є вагомим цінністю поряд з іншими цінностями суспільства та держави. Вони переконані, що таке розуміння поняття «безпека» нині вважається класичним серед наукових шкіл США та провідних країн Заходу. Безпеку можна вважати якістю щодо таких базових цінностей, як добробут, сталий розвиток тощо, а тому наявність певного рівня безпеки є передумовою збереження та забезпечення вказаних цінностей. Автори дефініцій «безпека» та «національна безпека» трактують їх у контексті системи основоположних цінностей суспільства як структурного, так і функціонального рівнів [3, с. 65].

Авторське трактування визначення поняття державної безпеки запропоновано С. Свірко. Указаний підхід вирізняється від уже відомих акцентуванням уваги дослідниці на змісті цієї категорії як логічно пов'язаній сукупності відповідних об'єктів у контексті превалюючої філософської природи явища «безпека». Її «обсяг» вона залишає відкритим, мотивуючи розглянути його в межах складників державної безпеки: загальнодержавного управління, політичної, економічної, військової, громадського та правового порядку, соціально-гуманітарної, інформаційно-комунікаційної, ресурсно-екологічної, техніко-техногенної тощо, які відображають новітні наукові та нормативні підходи до їх ідентифікації та враховують тенденції розвитку сучасного громадянського суспільства [9, с. 77].

Погоджуємося з наведеними визначеннями вчених та зауважимо, що важливою якістю системи національної безпеки є її стійкість загалом і стійкість критичної інфраструктури зокрема. Система захисту держави від кризових явищ, уважає О. Суходоля, має формуватися з огляду на необхідність реагування на сукупність загроз і спрямовуватися на забезпечення стійкості функціонування зазначеної системи, що забезпечує життєдіяльність суспільства. Функції та завдання, якими критична інфраструктура забезпечує суспільство та державу, мають лежати в основі визначення предмета діяльності національної системи захисту і, зокрема, визначення завдань сектору безпеки [6, с. 74].

Складовою частиною системи національної безпеки є інформаційна безпека. О. Твердохліб з огляду на зазначене окреслив базисні теоретико-методологічні та практико-прикладні засади щодо вироблення стратегічних напрямів розвитку державної політики України як адекватного й виваженого підходу уряду до подальшої розбудови інформаційного простору держави в умовах загроз гібридного характеру та викликів сучасності. Учений звернув увагу на одне з основоположних нинішніх нагальних питань – гарантування інформаційної безпеки держави в межах усієї території України [10, с. 114, 117]. Поділяємо думку О. Твердохліба та В. Степанова, які зазначають, що інформаційна безпека є елементом національної безпеки України. Отже, зважаючи на перспективу, необхідно увідповіднювати інформаційну безпеку країни, засоби телекомунікації та зв'язку в життєво важливих сферах функціонування суспільства та держави. Тому слід налагоджувати дієву координацію діяльності організацій та відомств щодо забезпечення інформаційної безпеки [11, с. 63].

Базисом будь-якої системи безпеки є органи управління організаційно-функціональних безпекових структур, до яких відносимо керівників та оперативний склад. Ці посадові особи виконують комплекс складних завдань в умовах кризових явищ, що віднесено до їхньої компетенції. Від ефективності роботи персоналу органів управління залежить результативність їхньої роботи. Метод оцінювання ефективності роботи оперативного складу органів управління в умовах надзвичайних ситуацій розробила К. Белікова. Запропонований метод передбачає встановлення ступеня реалізації можливостей оперативного складу щодо виконання завдань протягом визначеного терміну. Застосування зазначеного методу уможливило підвищення результативності роботи оперативного складу, зокрема шляхом підвищення рівня його професійної підготовки, використання прогресивних стилів керівництва, раціонального розподілу завдань [12, с. 5]. Поділяємо думку вченої та вважаємо, що у процесі професійної підготовки оперативного складу необхідно враховувати міжнародний досвід, який дасть можливість безпековим структурам України діяти інтегровано, зокрема під час виконання спільних завдань із подібними структурами закордонних країн.

Дотичний погляд висловлює А. Каляев, який зазначає, що аналіз характеру воєнних загроз, пов'язаних із державним управлінням, а також нинішніх методів підготовки органів управління та структур сфери безпеки до дій в умовах гібридних війн підтверджує необхідність інтеграції управлінських зусиль керівництва держави в секторі безпеки та оборони України в єдину систему нового формату стратегічного керівництва цим сектором відповідно до сучасних умов і потреб суспільства [13, с. 32]. Учений обґрунтовано стверджує, що наявна архітектура міжнародної безпеки залишається інертною та неспроможною повною мірою гарантувати безпеку країнам, які не входять до складу регіональних об'єднань колективної безпеки, зокрема України [13, с. 33]. Також А. Каляев розглядає державне управління у сфері безпеки як монолітну систему управління, яке здійснюється суб'єктами управління, що функціонують у сфері безпеки, та утворює систему правових, організаційних та економічних механізмів управлінської діяльності органів державних влади та місцевого самоврядування, спрямованих на реалізацію державної політики, зокрема у сфері державної безпеки [14, с. 16.]. Автор справедливо вважає, що в умовах наростання загроз, які мають нетрадиційний, асиметричний тип, жодна країна не в змозі самостійно ефективно їм протидіяти. Поділяємо думку вченого, який стверджує, що лише об'єднання зусиль усіх міжнародних безпекових інституцій може стати на заваді гібридним загрозам [14, с. 18].

Для входження в європейський безпековий простір українська система національної безпеки потребує суттєвої модернізації. На необхідності проведення реформи системи національної безпеки та оборони наголошує Н. Клименко. Учена зазначає, що під час упровадження зазначених перетворень необхідно зосереджувати увагу на формуванні нових органів управління у сфері забезпечення національної безпеки, удосконаленні системи управління, контролю, комунікацій, комп'ютерної підтримки, розвідки та інформаційного забезпечення, а також логістики в усьому секторі безпеки країни [15, с. 169].

Т. Яровой у розвиток зазначеного напрямку вдосконалив можливі шляхи забезпечення національної безпеки держави з визначенням загроз та ризиків на ранній стадії виникнення, а саме запропонував модель інформаційно-аналітичного забезпечення. Основу зазначеної моделі становлять соціально-економічні показники, що дають змогу оцінити економічний потенціал держави та характеризують процеси оцінювання рівня національної безпеки з використанням інтегральних показників та їх прогнозування, зокрема математичними методами [16, с. 7].

Види та напрями безпеки як основи для вдосконалення державних та управлінських відносин розглянув Ю. Древалль [17, с. 32]. Учений окреслив проблему системного розуміння безпеки, переходу від усвідомлення проблем державної безпеки до аналізу системних загроз існуванню людини та розвитку засобів захисту від них [17, с. 34]. Поділяємо висновки вченого про те, що сфера безпеки потребує системного підходу до її вивчення та наголошуємо на вагомості правового й організаційного забезпечення функціонування безпекових структур держави.

Саме на зазначеному концентрує увагу С. Крук, який охарактеризував нинішній стан правового й організаційного забезпечення державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України та встановив, що на результативність державного управління у цій сфері негативно впливає поверхнева, незавершена реалізація положень оновленого безпекового законодавства України щодо визначення сектору та сил національної безпеки [18, с. 397].

На важливості безпекових проблем звертають увагу закордонні вчені. Ш. Кодл і С. де Шпігелайр представили аналіз стратегій національної безпеки Нідерландів та Сполученого Королівства. Ці нові стратегії мають широкий масштаб щодо розв'язання викликів безпеки, а процес їх розроблення передбачає використання нових механізмів, за допомогою яких уряди можуть виявляти та визначати пріоритети в умовах швидкозмінних викликів безпеці, адаптивно реагувати на них упродовж управлінського циклу. Досвід упровадження стратегій національної безпеки обох країн ілюструє спільні теми та проблеми, які можуть враховувати інші країни, зокрема й Україна [19].

Е. Дорман та Дж. Кауфман стверджують, що підходи до забезпечення національної безпеки змінилися у нинішньому столітті внаслідок різноманітних загроз. Автори сформулювали висновок, що стан безпекового середовища та співвідношення сил залишаються важливими чинниками для будь-якої держави [20].

Ми переконані в тому, що вагому роль у системі державної безпеки відіграє єдина державна система цивільного захисту (далі – ЄДСЦЗ) як її невід'ємний складник, на проблематику у сфері якої роблять акцент учені, наукові здобутки яких розглянемо нижче.

Так, М. Кулешов запропонував нові підходи до побудови й організації діяльності ЄДСЦЗ України на підґрунті сучасних спрямувань у розвитку системи цивільного захисту, ролі та місця у цьому процесі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту

[21, с. 434]. Учений очікує, що вже невдовзі система цивільного захисту, як і вся сфера безпеки країни, формуватиметься за принципом стратегічної мобільності, сутність якого полягає у поступовому зосередженні зусиль щодо запровадження заходів цивільного захисту залежно від району та рівня загроз, а також з урахуванням швидкої фіксації сил та засобів у потрібний час у конкретному місці, що є характерним і для України [21, с. 436].

Роль цивільного захисту в контексті державної безпеки країни окреслила Ю. Харламова, провівши аналіз нормативно-правової бази щодо забезпечення державної безпеки у сфері цивільного захисту населення [22, с. 447]. Авторка вважає, що цивільний захист відіграє одну з основних ролей у державній безпеці країни, що підтверджує чинна нормативно-правова база держави [22, с. 450].

Комплексне дослідження цивільного захисту як складової частини системи державної безпеки та державного управління провів О. Єлізаров [23, с. 400]. Автор обґрунтував нагальну потребу в упровадженні перспективного напрямку розвитку державного управління у сфері цивільного захисту – використання нанотехнологій, безпілотних літальних апаратів, роботизованих комплексів, сенсорних систем для моніторингу надзвичайних ситуацій та забезпечення підтримки прийняття рішень, проведення аварійно-рятувальних й інших невідкладних робіт [23, с. 404]. Поділяємо твердження вченого та вважаємо, що нині застосування безпілотних авіаційних систем у діяльності організаційно-функціональних структур сфери безпеки загалом та цивільного захисту зокрема здатне забезпечити оперативне прийняття раціональних рішень в умовах кризи та управління підрозділами під час виконання завдань за призначенням.

Вагоме значення в діяльності безпекових структур має їх взаємодія під час виконання спільних завдань в умовах кризи. Аналіз сутності й змісту взаємодії правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування та Державної служби України з надзвичайних ситуацій провели А. Ключко та В. Собина. Учені встановили найбільш дієві форми взаємодії та визначили напрями вдосконалення її нормативно-правового регулювання [24, с. 425]. Автори обґрунтовано вважають, що системне дослідження нинішньої правової бази зумовлює висновок, що весь комплекс питань, які пов'язані із взаємодією органів Національної поліції, органів місцевого самоврядування та Державної служби України з надзвичайних ситуацій, має бути впорядкований єдиним нормативно-правовим актом, який би регулював порядок, організацію, тактику, характер, матеріально-технічну базу взаємодії, відповідальність суб'єктів взаємодії тощо [24, с. 431].

Висновки. На основі системного аналізу здобутків учених визначено основне коло питань, що досліджувалося раніше, та отримано ретроспективно-компаративні результати за проблематикою державного управління у сферах державної безпеки та цивільного захисту.

Сформульовано висновок, що нині виникла нагальна потреба в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад становлення та розвитку системи державного управління сферою цивільного захисту України.

Окреслено основні наукові завдання щодо досягнення мети подальшого дослідження у сферах державної безпеки та цивільного захисту, а саме: узагальнити міжнародний досвід створення безпекових систем; оцінити нинішню структуру сфери безпеки та цивільного захисту України; дослідити механізми державного управління, що забезпечують функціонування сфери безпеки; удосконалити структуру, функції, завдання та методи дієвості системи управління цивільним захистом; розглянути питання щодо вдосконалення механізму прийняття державно-управлінських рішень у сфері безпеки; запропонувати методи прогнозування дієвості функціонування безпекових структур; розробити перспективні напрями модернізації та вдосконалення системи державного управління сферою цивільного захисту України.

Подальший напрям наукових досліджень із зазначеної проблематики передбачається в обґрунтуванні підходів до вирішення наукових завдань із дослідження розвитку системи державного управління сферою цивільного захисту України у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективах.

Література:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Законодавство України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 12.08.2021).
2. *Енциклопедія державного управління* : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Презид. Укр. Київ : НАДУ, 2011. Т. 1. 748 с.
3. Ситник Г.П., Абрамов В.І., Кучма Д.Я. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України : навчальний посібник. Ч. 1: Філософсько-методологічні та системні основи забезпечення національної безпеки / НАДУ. Київ, 2009. 248 с.
4. Горбулін В.П., Качинський А.Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2010. 288 с.

5. Богданович В.Ю., Семенченко А.І., Єжесв М.Ф. Методи державного управління забезпеченням національної безпеки у її визначальних сферах : навчальний посібник. Київ : НАДУ, 2008. 136 с.
6. Суходоля О.М. Захист критичної інфраструктури: сучасні виклики та пріоритетні завдання сектору безпеки. *Науковий часопис Академії національної безпеки*. 2017. Вип. 1–2(13–14). С. 50–80.
7. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник. Київ : НАДУ, 2012. 544 с.
8. Ковбасюк Ю.В., Ващенко К.О., Сурмін Ю.П. Державне управління : підручник. Т. 1. Київ ; Дніпро : НАДУ, 2012. 564 с.
9. Свірко С.В. Структурні державної безпеки в контексті об'єктної уваги державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 11. С. 72–78.
10. Твердохліб О.С. Фундаментальні засади стратегування державної політики в умовах новітніх загроз і викликів для інформаційного простору України. *Збірник наукових праць НАДУ*. 2021. Вип. 1. С. 113–121.
11. Степанов В.Ю. Інформаційна безпека як атрибут національної безпеки. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2018. Вип. 1. С. 61–67.
12. Белікова К.Г. Теоретико-методологічні засади функціонування та розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту України : автореф. дис. ... д-ра наук держ. упр. : 25.00.02 «Механізми держ. упр.» ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2021. 40 с.
13. Каляев А.О. Теоретико-методологічні засади державного управління у сфері воєнної безпеки України в контексті глобального управління : автореф. дис. ... д-ра наук держ. упр. : 25.00.05 «Держ. упр. у сфері держ. безпеки та охорони громадського порядку» ; Ін-т підготовки кадрів держ. служби зайнятості України. Київ, 2021. 40 с.
14. Каляев А.О. Теоретичні підходи щодо трансформації сучасних моделей державного управління у сфері безпеки та оборони. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 1(54). Ч. 1. С. 13–19.
15. Клименко Н.Г. Роль цивільного захисту у забезпеченні національної безпеки України в сучасних умовах. *Збірник наукових праць НАДУ*. 2015. Вип. 2. С. 165–177.
16. Яровой Т.С. Державне управління системою лобізму в Україні в інтересах громадянина, суспільства, безпеки держави : автореф. дис. ... д-ра наук держ. упр. : 25.00.05 «Держ. упр. у сфері держ. безпеки та охорони громадського порядку» ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2021. 40 с.
17. Древалюк Ю.Д. Безпека як складний соціальний і управлінський феномен. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2018. Вип. 1. С. 31–37.
18. Крук С.І. Інституційний розвиток державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України : дис. ... д-ра наук держ. упр. : 25.00.05 «Держ. упр. у сфері держ. безпеки та охорони громадського порядку» ; НУЦЗУ. Харків. 2019. 449 с.
19. Caudle S.L., de Spiegeleire S. A New Generation of National Security Strategies: Early Findings from the Netherlands and the United Kingdom. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*. 2010. Vol. 7., Iss. 1. P. 1–24.
20. Providing for National Security. A Comparative Analysis / ed. by A.M. Dorman, J.P. Kaufman. 2014. 340 p.
21. Кулешов М.М. Щодо побудови та удосконалення діяльності державної системи цивільного захисту України. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2018. Вип. 1. С. 433–440.
22. Харламова Ю.Є. Державна безпека у сфері цивільного захисту населення. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2018. Вип. 1. С. 445–451.
23. Єлізаров О.В. Місце цивільного захисту в системі безпеки та державного управління. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2018. Вип. 1. С. 399–405.
24. Ключко А.М., Собина В.О. Формування правових основ взаємодії органів правоохорони, місцевого самоврядування та Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2018. Вип. 1. С. 424–432.